

J A A R B O E K   V O O R

*Munt- en
Penningkunde*

58/59

1971/1972

KONINKLIJK NEDERLANDS GENOOTSCHAP
VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE
AMSTERDAM

COMMISSIE VAN REDACTIE

Dr. H. Enno van Gelder, Voorburg

Drs. G. van der Meer, 's-Gravenhage

Dr. H. J. van der Wiel, Gouda

Adres van de redactie: Zeestraat 71b, 's-Gravenhage

BOEKBESPREKING

J. Ghysens, *Les petits deniers de Flandre des XIIe et XIIIe siècles*, Cercle d'Etudes Numismatiques, Travaux 5, Bruxelles 1971.

In dit werk behandelt de auteur de bekende in Vlaanderen geslagen – grotendeels opschriftloze en derhalve moeilijk te determineren – deniers der 12e en 13e eeuw. De aanvang van deze muntslag stelt hij op circa 1140 onder de regering van Dirk van den Elzas en het einde op circa 1300 onder Gwijde van Dampierre. Geografisch bestrijkt hij naast Vlaanderen nog Béthune, Doornik en Amiens toen dit aan Filips van den Elzas behoorde.

Het hoofdthema van zijn studie is, de gehele periode van ruim anderhalve eeuw in te delen in 4 globale tijdvakken, te weten: 1140–1180–1220–1253–1300.

De verdeling der stukken over deze perioden is primair gebaseerd op analyses van vondsten en verder op wegingen van de muntjes, terwijl voor de toeschrijving aan de muntplaatsen tevens een vergelijking is gemaakt tussen de afbeelding op de munten en die op contemporaine stadszegels. Dit laatste heeft er onder andere toe geleid dat bepaalde deniers die tot dusver aan Douai werden toegeschreven thans, op goede gronden, aan Oudenaarde worden toegekend.

Verliep de geografische toekenning zonder noemenswaardige problemen, moeilijker was de indeling der stukken over de 4 tijdvakken. Voorzover de munten namen van Vlaamse graven dragen ligt de datering wel vast, doch waar deze anoniem zijn worden de moeilijkheden groter.

De auteur die alle relevante literatuur grondig heeft bestudeerd kende uiteraard het door mij voor de Hollandse denarii gehanteerde kort kruis-lang kruis principe¹ analoog aan de chronologie der Engelse penny's. Dit principe komt kort gezegd op het volgende neer: voor 1248 een kort dubbellijinig kruis, van 1248–1280 een lang dito kruis en na 1280 een lang glad kruis.

De auteur nu heeft wel 1253 (ca 1248) als caesuur in zijn schema, doch niet 1280, zodat kennelijk voor Vlaanderen deze regel niet opgaat, hetgeen mij persoonlijk verbaast.

Bij consequente doorvoering van het principe zouden bijv. de stukken 129–134 (1e periode), 2132–2151 (2e periode) en 307–319 (3e periode) in het 4e tijdvak thuis horen. Opgemerkt zij in dit verband dat alle door hun opschriften duidelijk te dateren stukken geen strijd opleveren met dit principe. De muntjes nos. 1110–1135 ondergebracht in het tijdvak 1140–1180 lijken mij qua heraldische voorstelling, hun tijd enigszins vooruit.

Deze ontboezeming worde echter niet verstaan als afbrekende kritiek. Het werk verdient aanbeveling en het boek is zeer zeker ook voor Nederlandse verzamelaars, van wie velen enkele der onderhavige muntjes zullen bezitten, de moeite van het raadplegen en lezen ten volle waard.

Het boek is in het Frans geschreven, en geeft van elk hoofdstuk een vertaling in het Nederlands, behalve van de „catalogus”. Deze laatste is echter zeer begrijpelijk ook al doordat elk stuk is afgebeeld. De beschrijving der munten is zeer gedetailleerd en gedegen, hun nummering is systematisch opgezet. Het eerste cijfer geeft steeds het tijdvak aan en de ondefinieerbaren bevinden zich in serie 5. Men bedenke dus wel dat bijv. No. 4101 vóór 510 komt en 2154 vóór 301. Beter ware allicht geweest alle stukken een uit 4 cijfers bestaand nummer te geven doch dit is een ondergeschikt detail dat aan de positieve waarde van de gekozen systematiek geen afbreuk doet. De uitgebreide bibliografie van op dit onderwerp betrekking hebbende publikaties is eveneens van onschatbare waarde en demonstreert de grondige studie die de schrijver heeft moeten maken.

Samenvattend dus, een prettig leesbaar en goed gedocumenteerd boek, dat in kort bestek veel details en afbeeldingen geeft van moeilijk te determineren muntjes die tot dusver slechts verspreid over vele klassieke werken te vinden waren.

A. T. PUISTER

¹ Zie JMP 44 (1957), p. 17-27.